

Wymagania na poszczególne oceny z przyrody

Kl. IV

1. Dział: Poznajemy najbliższe otoczenie

✓ ocena dopuszczająca

- podaje przykłady form wypoczynku aktywnego
- wymienia źródła informacji o przyrodzie
- podaje sposoby bezpiecznego spędzania przerw
- wie, na czym polega zachowanie asertywne
- podaje przykłady form wypoczynku biernego

✓ ocena dostateczna

- wymienia czynniki wpływające na samopoczucie w szkole i w domu; dzieli je na pozytywne i negatywne
- wie, jak wygląda właściwie przygotowane miejsce do nauki
- charakteryzuje zasady zdrowego stylu życia
- podaje kilka przykładów elementów tworzących świat przyrody

✓ ocena dobra

- charakteryzuje zasady skutecznego uczenia się
- objaśnia pojęcie: zdrowy styl życia
- wyjaśnia, dlaczego należy stosować różnorodne formy wypoczynku

✓ ocena bardzo dobra

- objaśnia wpływ hałasu na samopoczucie w szkole
- opisuje zasady, którymi powinni kierować się kolekcjonerzy okazów przyrodniczych
- opisuje czynniki wpływające na tworzenie dobrej atmosfery w szkole
- charakteryzuje czynniki wpływające na tworzenie dobrej atmosfery w domu

✓ ocena celująca

- podaje 3 cechy charakteru lub zachowania, które ułatwiają albo utrudniają kontakty z rówieśnikami

2. Dział: Odkrywamy tajemnice warsztatu przyrodnika

✓ ocena dopuszczająca

- dzieli elementy przyrody na ożywione i nieożywione oraz podaje po 3, 4 przykłady każdego z nich

- wymienia przyrządy służące do prowadzenia obserwacji w terenie

- podaje nazwy zmysłów umożliwiających poznawanie otaczającego świata

- podaje przykłady obiektów, które można obserwować za pomocą mikroskopu

- nazywa główne kierunki geograficzne

- wymienia rodzaje map

- dzieli rośliny na drzewa, krzewy i rośliny zielne

- wymienia zwierzęta hodowlane

✓ ocena dostateczna

- podaje składniki przyrody nieożywionej, przykłady wytworów działalności człowieka

- charakteryzuje rolę zmysłów

- wymienia cechy przyrodnika

- przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu

- omawia sposób wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu

- rysuje różę kierunków geograficznych

- rozpoznaje obiekty przedstawione na planie za pomocą znaków topograficznych

- wyznacza położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu

- omawia opisuje zasady pielęgnacji roślin, opieki nad zwierzętami

- wymienia przykłady drzew, krzewów i roślin zielnych

✓ ocena dobra

- wymienia cechy ożywionych elementów przyrody

- wyjaśnia rolę obserwacji w poznawaniu przyrody

- charakteryzuje etapy doświadczenia

- rozpoznaje na schemacie poszczególne części mikroskopu

- wyjaśnia pojęcie widnokrąg
- nazywa etapy rozwoju rośliny
- rozpoznaje drzewa i krzewy rosnące w najbliższym otoczeniu
- wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu

✓ ocena bardzo dobra

- podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej i ożywionej
 - wyjaśnia, czym jest doświadczenie
 - planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie
 - wyjaśnia przeznaczenie poszczególnych części mikroskopu
 - porównuje budowę zewnętrzną drzew, krzewów i roślin zielnych
- ✓ ocena celująca

- wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na pozostałe wybrane elementy
- wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów
- wymienia nazwy kilku roślin leczniczych uprawianych w domu lub w ogrodzie

3. Dział: Odkrywamy tajemnice zjawisk przyrodniczych

✓ ocena dopuszczająca

- odczytuje wskazania termometru
- podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia
- podaje nazwy przemian stanów skupienia wody
- przyporządkowuje stany skupienia wody do właściwych przedziałów temperaturowych
- wymienia składniki pogody
- rozpoznaje rodzaje opadów
- odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody
- rozumie pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca
- podaje po 3 przykłady zmian zachodzących w przyrodzie w poszczególnych porach roku

✓ ocena dostateczna

- wymienia czynniki wywołujące topnienie, krzepnięcie parowanie i skraplanie
- opisuje budowę termometru
- zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną
- podaje nazwy osadów atmosferycznych
- podpisuje na rysunku kierunek wiatru
- określa jednostki, w których wyraża się składniki pogody
- wyjaśnia pojęcia: równonoc jesienna, równonoc wiosenna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe
- opisuje cechy pogody w poszczególnych porach roku

✓ ocena dobra

- wyjaśnia zasadę działania termometru
- wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych
- omawia sposób powstawania chmur
- wyjaśnia pojęcie ciśnienie atmosferyczne
- proponuje doświadczalne wykazanie istnienia ciśnienia atmosferycznego
- opisuje zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia
- opisuje zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokregiem w poszczególnych porach roku

✓ ocena bardzo dobra

- analizuje wpływ zmian temperatury powietrza na życie organizmów żywych
- wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju osadów
- rozpoznaje rodzaje chmur
- wyjaśnia, jak powstaje wiatr
- opisuje zmiany długości cienia w ciągu dnia
- porównuje wysokość Słońca nad widnokregiem oraz długość cienia w poszczególnych porach roku

✓ ocena celująca

- wyjaśnia, popierając przykładami, zjawiska sublimacji i resublimacji
- opisuje obieg wody w przyrodzie
- wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi
- wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślinności

✓

4. Dział: Odkrywamy tajemnice życia

✓ ocena dopuszczająca

- odróżnia organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych
- opisuje dwie wybrane czynności życiowe organizmów
- przyporządkowuje podane organizmy do grup troficznych (samożywne, cudzożywne)
- wymienia, na podstawie ilustracji, charakterystyczne cechy drapieżników
- układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów

✓ ocena dostateczna

- wymienia czynności życiowe organizmów
- podaje nazwy królestw organizmów
- opisuje cechy roślin, zwierząt i grzybów –
 - podaje przykłady organizmów roślinożernych
- podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego
- wymienia cechy roślinożerców
- wymienia przedstawicieli pasożytów

✓ ocena dobra

- wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa
- omawia budowę organizmów wielokomórkowych
- opisuje czynności życiowe organizmów
- opisuje cechy przedstawicieli poszczególnych królestw organizmów
- wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny
- wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność, zależności pokarmowe

✓ ocena bardzo dobra

- wymienia przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności życiowych poznanych organizmów
- opisuje sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny
- charakteryzuje zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi
- wyjaśnia pojęcie pasożytnictwo (B)

✓ ocena celująca

- uzasadnia potrzebę klasyfikacji organizmów
- charakteryzuje wirusy
- wymienia nazwy jednostek systematycznych
- podaje przykłady pasożytnictwa w świecie roślin, grzybów, bakterii i protistów

5. Dział: Odkrywamy tajemnice ciała człowieka

✓ ocena dopuszczająca

- podaje przykłady produktów spożywczych pochodzenia roślinnego i zwierzęcego
- wyjaśnia znaczenie wody dla organizmu
- opisuje zasady przygotowywania posiłków
- uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem
- podpisuje na schemacie wybrane elementy szkieletu oraz narządy układów: pokarmowego, krwionośnego, oddechowego i rozrodczego
- zaznacza na schemacie ręki miejsce, w którym mierzy się puls
- wymienia zasady higieny układu oddechowego
- wymienia narządy zmysłów
- opisuje rolę oka i ucha
- przyporządkowuje podane cechy budowy zewnętrznej do sylwetki kobiety lub mężczyzny
- rozpoznaje na ilustracji komórki rozrodcze: męską i żeńską
- wyjaśnia pojęcie „zapłodnienie”
- podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci

✓ ocena dostateczna

- podaje nazwy etapów życia po narodzeniu
- wymienia składniki pokarmowe
- wymienia zasady spożywania posiłków
- opisuje rolę układu pokarmowego, serca i naczyń krwionośnych, układu oddechowego
- opisuje zasady higieny układu pokarmowego, układu ruchu, oczu i uszu
- wymienia funkcje szkieletu

- wymienia zasady higieny układu ruchu
- opisuje rolę poszczególnych narządów zmysłów
- podaje nazwy elementów budowy oka, służących do jego ochrony
- wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy
- określa rolę układu rozrodczego
- opisuje zasady higieny układu rozrodczego
- wyjaśnia pojęcie „ciąża”
- wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców

✓ ocena dobra

- wymienia produkty oddychania komórkowego pokarmowych w organizmie
- wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową
- podaje przykłady zmian zachodzących w organizmie w poszczególnych etapach rozwojowych
- opisuje drogę pokarmu w organizmie
- wymienia funkcje układu krwionośnego
- opisuje budowę płuc
- wyjaśnia, na czym polega oddychanie komórkowe
- porównuje zapotrzebowanie energetyczne organizmu człowieka w zależności od podanych czynników (np. stan zdrowia, wiek, płeć, wysiłek fizyczny)
- rozróżnia rodzaje połączeń kości
- podaje nazwy głównych stawów organizmu człowieka
- wymienia zadania mózgu
- opisuje główne etapy rozwoju dziecka wewnątrz organizmu matki

✓ ocena bardzo dobra

- proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego
- opisuje rolę witamin
- opisuje skutki niedoboru i nadmiernego spożycia poszczególnych składników pokarmowych
- wyjaśnia rolę enzymów trawiennych
- wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu
- wyjaśnia, na czym polega współdziałanie układów: pokarmowego, oddechowego i krwionośnego w procesie uzyskiwania energii przez organizm
- opisuje pracę mięśni szkieletowych
- wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia
- uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów
- opisuje rozwój zygoty od momentu zapłodnienia do chwili zagnieżdżenia się w macicy
- wyjaśnia, jaką rolę pełni łożysko
- porównuje funkcjonowanie organizmu w poszczególnych okresach życia
- wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę

✓ ocena celująca

- wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki
- charakteryzuje rolę poszczególnych składników krwi
- podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego

6. Dział: Odkrywamy tajemnice zdrowia

✓ ocena dopuszczająca

- wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych
- odczytuje informacje umieszczane na opakowaniach żywności (skład, data przydatności do spożycia, sposób przechowywania)
- wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk
- wymienia numery telefonów alarmowych
- opisuje zasady bezpiecznego korzystania z domowych urządzeń elektrycznych
- wymienia przyczyny wypadków drogowych
- opisuje zasady poruszania się po drogach
- podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka
- prezentuje właściwe zachowanie asertywne w wybranej sytuacji

✓ ocena dostateczna

- wymienia przyczyny chorób zakaźnych
- wyjaśnia, co to jest gorączka
- opisuje przyczyny zatruc
- rozpoznaje wszy i kleszcze
- opisuje sposoby zapobiegania zarażeniu się pasożytami wewnętrznymi i zewnętrznymi
- wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry
- opisuje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku skaleczeń i oparzeń
- opisuje zasady pielęgnacji ozdobnych roślin trujących i silnie drażniących
- opisuje zagrożenia związane z przebywaniem nad wodą, na wsi
- opisuje sposób postępowania w przypadku pożaru
- wyjaśnia, jak należy postępować z zardzewiałymi przedmiotami niewiadomego pochodzenia
- podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać
- podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie

✓ ocena dobra

- wymienia objawy towarzyszące gorączce
- wymienia sposoby zapobiegania zatruciom pokarmowym
- opisuje zasady przechowywania żywności
- opisuje zasady zapobiegania chorobom przenoszonym przez zwierzęta domowe
- opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania
- wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej

- charakteryzuje objawy stłuczeń, złamań i oparzeń
- wyjaśnia, czym są niewypały i niewybuchy
- uzasadnia celowość umieszczania symboli na opakowaniach substancji niebezpiecznych
- opisuje zagrożenia ze strony owadów i roślin
- wyjaśnia, na czym polega palenie bierne
- wymienia skutki przyjmowania narkotyków
- wyjaśnia, czym jest asertywność

✓ ocena bardzo dobra

- opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych
- wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę
- charakteryzuje objawy mogące świadczyć o obecności pasożyta wewnętrznego
- wyjaśnia, na czym polega higiena osobista
- opisuje sposób unieruchamiania kończyn przy złamaniach
- opisuje zasady postępowania w przypadku zatruc środków chemicznymi
- rozpoznaje kilka roślin trujących
- wyjaśnia, czym jest uzależnienie
- uzasadnia konieczność zachowań asertywnych

✓ ocena celująca

- wyjaśnia istotę działania szczepionek
- wyjaśnia, dlaczego należy rozsądnie korzystać z kąpeli słonecznych i solariów
- wymienia sposoby pomocy osobom uzależnionym
- podaje przykłady profilaktyki chorób nowotworowych

7. Dział: Odkrywamy tajemnice życia w wodzie

✓ ocena dopuszczająca

- wskazuje na mapie lądy oraz morza i oceany
- wymienia przystosowania wybranych zwierząt, np. ryb, delfinów, do życia w wodzie
- opisuje schemat rzeki, wymieniając: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście
- zaznacza na mapie rzekę główną i jej dopływy
- rozpoznaje na rysunku glony jednokomórkowe, kolonijne, wielokomórkowe
- odróżnia glony jednokomórkowe od pierwotniaków
- rozpoznaje amebę i pantofelka
- podpisuje, np. na schematycznym rysunku, strefy życia w jeziorze, w morzach i oceanach
- wymienia nazwy 2–3 organizmów żyjących w strefie przybrzeżnej jeziora, morza i oceanu
- podaje nazwy organizmów tworzących plankton

✓ ocena dostateczna

- podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych) i wód słonych
- charakteryzuje warunki życia w wodzie
- opisuje przystosowania roślin do życia w wodzie
- wyjaśnia, co to jest plankton
- podaje nazwy organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki
- wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, dorzecze

- na planszy lub schematycznym rysunku podpisuje elementy doliny rzeki
- wymienia cechy glonów
- podaje nazwy przedstawicieli glonów jednokomórkowych, kolonijnych i wielokomórkowych
- wymienia sposoby poruszania się pierwotniaków
- z podanych organizmów układa łańcuch pokarmowy w jeziorze
- opisuje warunki panujące w strefie przybrzeżnej jeziora
- podaje przykłady roślin strefy przybrzeżnej jeziora
- podaje nazwy organizmów tworzących plankton
- podaje nazwy zwierząt żyjących w strefie toni wodnej lub strefie wód głębokich jeziora
- opisuje piętrowe rozmieszczenie glonów w morzach i oceanach
- podaje nazwy zwierząt żyjących w strefie otwartej toni wodnej mórz i oceanów

✓ ocena dobra

- wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone
- wymienia cechy budowy zwierząt wodnych ułatwiające pokonywanie oporu wody
- opisuje warunki świetlne panujące w zbiorniku wodnym
- wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki
- opisuje przystosowania organizmów żyjących w biegu górnym, środkowym i dolnym rzeki
- wyjaśnia pojęcie „glony”
- wskazuje poszczególne elementy budowy glonów wielokomórkowych
- opisuje znaczenie glonów i pierwotniaków
- opisuje warunki życia w jeziorze w zależności od pory roku
- charakteryzuje roślinność strefy przybrzeżnej jeziora
- opisuje warunki panujące w strefie otwartej toni wodnej jeziora
- wyjaśnia, dlaczego w strefie wód głębokich jeziora nie występują rośliny
- opisuje warunki panujące w strefie głębinowej mórz i oceanów
- podaje przykłady zależności pokarmowych występujących w morzach i oceanach

✓ ocena bardzo dobra

- charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi
- wyjaśnia, dlaczego zbiornik wodny nie zamara do dna
- wymienia czynniki wpływające na ilość światła i głębokość, na jaką ono przenika
- wyjaśnia pojęcie „plecha”
- opisuje odżywianie się pierwotniaków
- opisuje rolę pierwotniaków w łańcuchach pokarmowych
- wyjaśnia wpływ mieszania się wód jeziora na życie organizmów wodnych
- wyjaśnia, dlaczego w strefie przybrzeżnej jeziora występuje bogactwo organizmów żywych
- charakteryzuje zależności pokarmowe występujące w strefie otwartej toni wodnej jeziora
- opisuje cechy przystosowujące organizmy do życia w strefie głębinowej mórz i oceanów

✓ ocena celująca

- wymienia nazwy: najdłuższej rzeki, największego jeziora, największej głębi oceanicznej
- wymienia przystosowania organizmów wodnych (np. żaby) do przetrwania zimy
- podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarke człowieka
- podaje przykłady pozytywnej i negatywnej roli glonów morskich
- zaznacza na mapie położenie morza najbardziej i najmniej zasolonego

8. Dział: Odkrywamy tajemnice życia na lądzie

✓ ocena dopuszczająca

- wymienia 2 cechy charakteryzujące skały: lite, zwięzłe i luźne
- podaje przykłady organizmów żyjących w glebie
- opisuje przystosowania zwierząt do zmian temperatury
- podpisuje na schemacie nazwy warstw lasu
- rozpoznaje na ilustracji dwa drzewa iglaste i dwa drzewa liściaste
- opisuje wygląd łąki (uwzględnia występowanie traw, drobnych zwierząt)
- podaje dwa przykłady znaczenia łąki
- wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw
- podaje nazwy zbóż uprawianych na polach
- podaje przykłady warzyw uprawianych na polach
- wymienia nazwy drzew uprawianych w sadach
- wymienia dwa szkodniki upraw polowych
- uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu

✓ ocena dostateczna

- podaje przykłady poszczególnych rodzajów skał
- opisuje budowę gleby
- wymienia rodzaje gleb występujących w Polsce
- opisuje rolę organizmów glebowych
- wskazuje przystosowania roślin do ochrony przed niekorzystną (zbyt niską lub zbyt wysoką) temperaturą
- opisuje zasady zachowania się w lesie
- wymienia nazwy przykładowych organizmów żyjących w poszczególnych warstwach lasu
- porównuje wygląd igieł sosny i świerka
- wymienia cechy łąki
- wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej
- w formie łańcucha pokarmowego przedstawia proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące
- opisuje sposoby wykorzystywania roślin zbożowych
- wymienia nazwy krzewów uprawianych w sadach

✓ ocena dobra

- opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych
- wyjaśnia, w jaki sposób powstaje próchnica
- porównuje żyzność poszczególnych rodzajów gleb
- wyjaśnia, dlaczego należy dbać o glebę
- charakteryzuje przystosowania roślin zabezpieczające przed utratą wody

- wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru
- opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych
- opisuje znaczenie lasu
- opisuje wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu
- porównuje drzewa liściaste z iglastymi
- rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste
- przedstawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku
- rozpoznaje pięć gatunków roślin występujących na łące
- wyjaśnia, które zboża należą do ozimych, a które do jarych
- podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw
- wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych

✓ ocena bardzo dobra

- przyporządkowuje rodzaje skał do rodzajów gleb, które na nich powstały
- opisuje przykładowe sposoby ograniczania strat wody przez zwierzęta
- opisuje rolę wiatru w życiu roślin
- charakteryzuje wymianę gazową u roślin
- charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach
- przyporządkowuje rodzaj lasu do typu gleby, na której rośnie
- podaje przykłady drzew rosnących w poszczególnych typach lasów
- przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki
- uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt
- podaje przykłady innych upraw niż zboża, warzywa, drzewa i krzewy owocowe, wskazując sposoby ich wykorzystywania
- przedstawia zależności występujące na polu w formie łańcuchów pokarmowych

✓ ocena celująca

- opisuje przystosowania wskazanych gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych
- charakteryzuje bory, grądy, łęgi i buczyny
- wyjaśnia, czym jest walka biologiczna
- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki